

Tilastotieto matkailuyrittäjien työkaluna

Mirva Tapaninen, restonomi YAMK, projektipäällikkö, matkailupalvelujen osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

Pasi Satokangas, YTM, hankesuunnittelija, matkailupalvelujen osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: matkailu, tilastointi, yritykset

TILMA – Tilastoinnista tietopohjaa Lapin matkailun kehittämiseksi (EAKR/ Lapin liitto) -hankkeen tavoitteena on täydentää matkailua kuvaavia tilastotietoja sekä parantaa tilastotiedon hyödyntämistä. Hankkeen ensimmäisiä toimia oli matkailuyrittäjille ja matkailun kehittäjille suunnattu tilastotarpeiden kartoitus. Kartoitus toteutettiin webropol-kyselyllä ja haastatteluilla kevätkesällä 2016.

Tilastotieto auttaa perustelemaan

Matkailun kehittäjille suunnattujen asiantuntijahaastattelujen perusteella Lappia koskevan matkailutilastoinnin suurimpia puutteita on rekisteröimätön majoitus, mikä on myös yleisesti tiedostettu ongelmakohta. Tämän lisäksi vastaajat halusivat kuntakohtaista tietoa mm. päiväkävijöistä ja matkailijoiden rahankulutuksesta, josta puuttuu tietoa erityisesti kesäkaudelta. Matkailun kehittäjät käyttävät työssään apunaan lähinnä yöpymistilastoja, sekä tietoja matkailijoiden rahankulutuksesta ja matkailun aluetalousvaikutuksista. Tilastoja käytetään ”oman olemisen ja tekemisen oikeuttamiseen”, eli matkailun yleiseen edunvalvontaan sekä mm. erilaisten kehittämis- ja investointihankkeiden perustelemiseksi. Matkailutilastojen käytettävyys oli asiantuntijoiden mielestä pääosin hyvä. Tilman kyselyyn vastanneista yrittäjistä hieman yli 2/3 käyttää tilastoja työnsä tukena. Yleisimmäksi tietolähteeksi ilmoitettiin Tilastokeskuksen majoitustilasto. Yrittäjät hyödyntävät tilastotietoa esimerkiksi markkinoinnin ja tuotetarjonnan suunnittelun tukena. Lisäksi hyödynnetään

omassa yrityksessä kerättävää seurantatietoa. Vastaajien välillä oli suurta vaihtelua, toiset heistä eivät käytä tilastotietoa ollenkaan, kun taas toiset perustavat toimintansa siihen voimakkaasti.

Trendien tasalle

Tilastotarpeiden kartoitukseen osallistuneet yrittäjät näkivät matkailutilastoinnin suurimpien puutteiden liittyvän työlääseen tiedonkeräämiseen sekä tietojen saapumiseen viiveellä. Matkailua koskevaa lisätietoa yrittäjät halusivat mm. eri kansallisuuksien rahankulutuksesta ja rekisteröimättömästä majoituksesta. Myös oman toimialan tunnusluvut kiinnostivat useita yrittäjiä. Vastaajat toivoivat, että tilastotieto tuotaisiin käyttöön kootusti, jotta sitä ei tarvitse etsiä eri lähteistä. Tiedon jakamisen väyläksi ehdotettiin esim. sähköpostilla lähetettävää tilastokatsausta. Vastauksissa tuotiin esille myös, että ajankohtainen tieto parantaisi yrittäjien herkkyyttä matkailutrendeihin reagoimiseen, mikä nyt tapahtuu monesti myöhässä. Yrittäjiltä tiedusteltiin myös, kuinka usein he ovat erilaisiin muihin selvityksiin liittyvien kyselyiden kohteena. Suurin osa vastaajista ilmoitti, että kyselyjä on kuukausittain, mutta lähes yhtä monille tuli kyselyjä viikoittain tai muutamia kertoja vuodessa. Tulosten perusteella kyselyjä tulee siis säännöllisesti, mutta ei kuitenkaan aivan päivittäin. Sesonkiaikana toki jo yhteen laajempaan kyselyyn on vaikea ehtiä vastata. Siksi tutkijoiden tulisi turvautua valmiiseen tilastotietoon aina kuin vain mahdollista, jotta ylimääräinen vastausrasitus vähenee.

Yrittäjät siis käyttävät tilastotietoa toimintansa tukena varsin vaihtelevasti. Suuret yritykset ovat todennäköisesti aktiivisempia tilastojen käyttäjiä jo siitä syystä, että niillä on enemmän resursseja tällaiseen työhön. Yrittäjät tekevät toimintaansa ohjaavia päätöksiä useiden tietolähteiden tai vaikuttimien perusteella. Kokemusperäinen tieto on yksi esimerkki tällaisista vaikuttimista. Lisäksi yrityksillä on käytössään mm. erilaisia sisäisiä indikaattoreita. Tilastot tarjoavat valmiiksi kerätyn ja laajan tietolähteen, jota kertoo mm. kysynnän kehitymisestä matkailijaryhmittäin. Tällaisesta tietomäärästä kannattaa ainakin silloin tällöin ammentaa havaintoja siihen laariin, jossa perusteltujen päätösten ainesosat muhivat. Ehkä yleisimpiä kritiikkejä tilastotietoa kohtaan on, että se kertoo vain menneisyydestä. Tilastojen pohjalta voidaan kuitenkin hahmottaa myös tulevia kehityskulkuja. Voinee sanoa, että on parempi ennakoita tulevaa vankan ”vanhan” tiedon pohjalta, kuin pelkästään arvaamalla.

Integraatio turvaa jatkuvuuden

Tilma-hankkeessa reagoidaan tilastotietojen tarpeisiin tuottamalla uutta tietoa mm. matkailijoiden rahankulutuksesta ja rekisteröimättömästä majoituksesta. Lapin ammattikorkeakoulun opiskelijat tekevät kartoituksen jälkimmäisestä ja rahankulutustiedon toimittamisesta järjestettiin kilpailutus, jonka perustella hankitut tiedot ovat käytettävissä syksyllä 2017. Hankkeessa on tuotettu mm. yrityksille ja matkailun kehittäjille suunnattu [video](#) matkailutilastoinnista ja sen hyödyntämisestä. Tilman toiminta on integroitu Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutissa (MTI) Lapin amk:n ja Lapin yliopiston opetukseen. Tällä varmistetaan toiminnan jatkuvuus myös hankkeen jälkeen. Opiskelijat ovat mm. laatineet tilastotietojen pohjalta infograafeja, joista lukujen antamaa tietoa on helppo omaksua. Tilmassa ovat mukana asiantuntijoina MTI:n opettajat, jotka tuottavat esimerkiksi analyysyjä tilastotiedon pohjalta. Saatujen kokemusten perusteella vaikuttaa siltä, että tilastotietoa tullaan jatkossakin käyttämään opetuksessa aktiivisesti. MTI palvelee näin maakunnan matkailun kehittämistä tarjoten toiminnalle vahvemman tietopohjan. Tilma-hanke päättyy vuoden 2017 lopussa.